

Vergaderjaar 2019–2020

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1717

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 september 2020

Met deze brief informeer ik u over een viertal onderwerpen met betrekking tot de Europese Investeringsbank (EIB):

1. Verslag jaarvergadering Raad van Gouverneurs (toegezegd in mijn brief van 17 juni jl.¹);
2. Bevindingen Audit Comité (bijlage) (net als vorig jaar in mijn brief van 2 september 2019²), waaronder de goedkeuring van het financieel jaarverslag³;
3. Klimaatactiviteiten (toegezegd in mijn brief van 2 september 2019⁴);
4. Vooruitblik: pan-Europees garantiefonds (toegezegd in mijn brief van 12 juni jl.⁵) en toereikendheid van huidige kapitaal.

1. Verslag jaarvergadering: klimaat, governance hervormingen, COVID-19 respons en kapitaaltoereikendheid staan centraal

De jaarvergadering van de Raad van Gouverneurs vond plaats op 9 juni jl. via videoconferentie en marge van de Ecofin en Eurogroep. Op de agenda stonden de (her)benoeming van de voorzitter en leden van het Audit Comité en de vaststelling van het jaarverslag van het Audit Comité. Daarnaast waren er toespraken van de voorzitter van de Raad van Gouverneurs, de president van de EIB en de voorzitter van het Audit Comité.

EIB president Hoyer sneed een aantal belangrijke thema's aan. Ten eerste benadrukte Hoyer dat de EIB klimaatfinanciering prioriteit geeft en voortgang boekt bij het opstellen van de *climate roadmap*, de uitwerking van de klimaatambities van de EIB. Vervolgens gaf hij een update over de voortgang van de *governance* hervormingen die onderdeel vormen van

¹ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1704

² Kamerstuk 21 501-07, nr. 1622

³ https://www.eib.org/attachments/general/reports/eib_financial_report_2019_en.pdf

⁴ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1622

⁵ Bijlage bij Kamerstuk 35 492, nr. 1

het eerdere besluit tot vervanging van het Britse kapitaal van de EIB. Hoyer kondigde aan dat bijna alle hervormingen zijn doorgevoerd en dat belangrijke stappen, zoals het versterken van het Audit Comité, bijna zijn afgerond. Hij stond ook stil bij de COVID-19 respons van de EIB-groep. Binnen een aantal weken heeft de EIB een steunpakket ontwikkeld waarmee tot 28 miljard euro aan financiering voor bedrijven kan worden gemobiliseerd.⁶ Daarnaast is het pan-Europees garantiefonds opgericht om de economie in deelnemende lidstaten te ondersteunen.

Tenslotte ging Hoyer in op de voorziene rol van de EIB in de uitvoering van het volgende meerjarig financieel kader (MFK) 2021–2027 en het herstelinstrument (*Next Generation EU*). Ten tijde van de jaarvergadering op 9 juni jl. leek het erop dat de EIB een grotere rol zou gaan spelen dan eerder voorzien, gegeven de voorstellen van de Europese Commissie voor een verhoogd budget voor InvestEU en EFSD+ en het voorstel voor een *Solvency Support Initiative*. De president gaf aan de voorziene extra taken niet uit te kunnen voeren onder het huidige kapitaal. Ook uitte hij de zorg dat de remuneratie van veel van de mandaten die de EIB uitvoert onvoldoende is om de kosten te dekken.

Tijdens de Europese Raad (ER) van 17–21 juli jl. is besloten dat een deel van de voorstellen die de EIB uit zou voeren geen doorgang vinden. Zoals eerder met uw Kamer gedeeld⁷ heeft de ER de Raad van Gouverneurs van de EIB uitgenodigd om te bezien of de EIB voldoende gekapitaliseerd is om de resterende Commissieplannen uit te voeren en bij te blijven dragen aan klimaat- en digitaliseringsdoelen van de Europese Unie. De Raad van Gouverneurs zal voor het eind van 2020 unaniem beslissen over de omvang en modaliteiten van een mogelijke kapitaalverhoging. Door het schrappen van het *Solvency Support Instrument* en een deel van de middelen voor InvestEU zal het mogelijk benodigd additioneel kapitaal lager liggen dan eerder aan de Kamer gecommuniceerd.⁸ De exacte omvang is nog onbekend. Ik zal uw Kamer op de hoogte houden van de verdere ontwikkelingen hieromtrent.

2. Bevindingen Audit Comité: financieel jaarverslag goedgekeurd en voortgang op belangrijke thema's, maar werk te doen op o.a. kosten(dekkendheid) en kapitaalplanning

Rol Audit Comité

Het Audit Comité is volgens het statuut van de EIB verantwoordelijk voor (1) de audit op de boekhouding van de EIB-groep (bestaande uit de EIB en het Europees Investeringsfonds (EIF)) met behulp van een externe auditor, (2) de jaarlijkse controle van de operaties en boekhouding van de EIB, met name op het gebied van risicomanagement en compliance en (3) het controleren of de activiteiten van de EIB in overeenstemming zijn met «*best banking practice*» (BBP), waaronder de relevante regelgeving en richtlijnen voor commerciële banken.⁹ De EIB hoeft zich als Internationale Financiële Instelling (IFI) niet automatisch aan deze regelgeving en richtlijnen te houden, maar past ze toe volgens het «*comply or explain*» principe.

⁶ <https://www.eib.org/en/about/initiatives/covid-19-response/index.htm>

⁷ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1575

⁸ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1574

⁹ <https://www.eib.org/en/publications/best-banking-practice-guiding-principles>

Het Audit Comité heeft de audit op het financiële jaarverslag 2019 voltooid. Hieruit blijkt dat de EIB in 2019 een goed operationeel resultaat heeft behaald en winst heeft gemaakt (2,4 miljard euro). De EIB keert geen dividend uit. Door de gemaakte winst nam daardoor het eigen vermogen van de EIB toe van 71,3 miljard euro eind 2018 tot 73,7 miljard euro eind 2019. Het eigen vermogen beslaat daarmee 13% van de balans eind 2019. Het Audit Comité concludeert dat het financiële jaarverslag van de EIB een waarheidsgetrouw beeld geeft van de financiële positie en van de resultaten van de activiteiten van de EIB-groep. Ook de externe auditor KPMG heeft het financiële jaarverslag goedgekeurd.

In het eigen jaarverslag deelt het Audit Comité de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen op vier hoofdthema's, te weten 1) duurzaamheid en bedrijfsvoeringsmodel, 2) *group alignment* tussen de EIB en het EIF, 3) risicomanagement en interne controle en 4) *best banking practices* (BBP). Hieronder volgt een samenvatting van de bevindingen en aanbevelingen per hoofdthema.

1. Duurzaamheid en bedrijfsvoeringsmodel

De activiteiten van de EIB in 2019 speelden zich af tegen een achtergrond van een lage rente en werden gekenmerkt door een groei van het aantal kleine, complexe en risicovolle transacties (met name als onderdeel van het Europese Fonds voor Strategische Investerings (EFSI)).

Het Audit Comité stelt dat de EIB binnen deze context strategische stappen heeft gezet als het gaat om het behouden van de winstgevendheid en het inzichtelijk maken van de kapitaalconsumptie door het opzetten van het «*EIB Group Capital Plan*». Tegelijkertijd benadrukt het Audit Comité dat dit plan strikt gemonitord moet blijven, met name wat betreft het netto overschot. Dit geldt ook voor het EIF, waar de benadering van de duurzaamheid van het kapitaalgebruik moet worden herzien in het licht van beleidsdoelstellingen en de EIB-EIF-kapitaaltoewijzing. Het Audit Comité maakt zich zorgen over de voortdurend stijgende kosten als gevolg van kleinere en complexere projecten en investeringen in risicobeheer en nalevingskaders. Het Audit Comité beveelt aan dat het EIB Management Comité onderzoekt hoe de kosten beheersbaar kunnen blijven, bijvoorbeeld door digitalisering van processen.

2. Group alignment tussen de EIB en het EIF

Het Audit Comité merkt op dat de EIB tal van projecten en initiatieven heeft opgestart met betrekking tot het bereiken van *group alignment*. Zo heeft de Raad van Bewind het *Group Risk Management Charter* (GRMC) goedgekeurd. Het GRMC vormt de belangrijkste bouwsteen voor het opzetten van risicobeheer van de EIB-groep en het juiste toezicht daarop. Daarnaast zijn het kapitaalplan en het stresstestkader en stresstestprogramma op groepsniveau opgesteld. De EIB ligt op schema met het op groepsniveau ontwikkelen van het *Internal Capital Adequacy Assessment Process*, het *Internal Liquidity Adequacy Assessment Process* en het *Risk Appetite Framework*.

Het Audit Comité merkt verder op dat de EIB *Group Equity Strategy* is aangenomen door het Management Comité en de Raad van Bewind, wat voor een duidelijke en efficiënte rolverdeling zal zorgen tussen de EIB en het EIF. Het Audit Comité verwacht dat er ook in de toekomst binnen de tijdslijnen voortgang geboekt zal blijven worden op de vier brede aanbevelingen op dit gebied in het jaarverslag van 2018¹⁰, ¹¹

3. Risk Management en interne controle

¹⁰ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

Met betrekking tot financiële risico's deed het Audit Comité in het jaarverslag van 2018 twee aanbevelingen die blijven staan voor het komende jaar. De eerste is het verzoek om het kapitaalgebruik van verschillende BBP-projecten in te schatten en te integreren in het kapitaalplanningsproces van de EIB. Het tweede is in lijn met de aanbeveling om o.a. stresstesten in lijn te brengen met de prudentiële eisen van de Europese Bankenautoriteit (EBA) onder de IFRS-standaarden.¹² Het Audit Comité raadt de EIB namelijk aan de stresstesten niet minder conservatief te maken dan wanneer deze opgesteld zouden zijn onder IFRS-standaarden, totdat EIB aan deze standaarden voldoet. Daarnaast geeft het Audit Comité aan dat de EIB de resultaten van de stresstesten beter moet integreren in het proces van het beoordelen van de kapitaaltoereikendheid.

Wat betreft de niet-financiële risico's (NFRs), waar specifiek cyberbedreigingen worden genoemd, beveelt het Audit Comité aan het toezicht te versterken. Het Audit Comité verwacht dat de nieuwe *Group Chief Risk Officer* (GCRO) zich hierop zal richten. De nieuwe GCRO dient onafhankelijk te opereren van de diensten die hij controleert en een gezaghebbende stem te hebben die het Management Comité en de Raad van Bewind bijstaat in het ontwikkelen van het risicomanagementkader op groepsniveau. Verder houdt het Audit Comité vast aan de aanbeveling van 2018 om een gezonde risicocultuur aan te moedigen. Dit moet ervoor zorgen dat de tweede laag in het zogenaamde «*three lines of defence*»-model voldoende tegenwicht kan bieden aan de eerste laag.

4. Best Banking Practice (BBP)

In oktober 2019 presenteerde het Audit Comité een voorstel voor een EIB Beoordeling- en Evaluatieproces (REP), gebaseerd op de richtlijnen vanuit de EBA. Het doel van de REP is het verbeteren van de opvolging van de BBP. De eerste REP wordt verwacht in 2022. Verder geeft het Audit Comité aan dat er voortgang is geboekt op het gebied van BBP. Zo is onder andere de eerste versie van een BBP boek afgerond. In deze versie geeft de EIB aan welke BBP van toepassing zijn en hoe het ervoor zorgt dat het zich hieraan houdt. Het Audit Comité geeft wel aan dat de EIB nog geen volwaardige compliance functie met een directe rapportagelijn naar de GCRO heeft.

Reactie EIB Management Comité op de aanbevelingen Audit Comité

Het Management Comité van de EIB heeft aangegeven de aanbevelingen van het Audit Comité op te zullen volgen en voortgang te blijven maken met de uitvoering van de reeds overeengekomen *governance* hervormingen. Dit zullen ze onder andere doen door het ontwikkelen van een nieuw IT *governance* kader, het snel opzetten van het EIB REP team, het verbeteren van het BBP zelfbeoordelingskader, het ontwikkelen van een groepskader voor risicobereidheid, het verder herzien van de gedragsregels voor het Management Comité en de Raad van Bewind, het versterken van de expertise en specialisatie in de eerste linie en het beter scheiden van de eerste en de twee linie van de «*three lines of defence*». In het rapport is een uitgebreide reactie van het Management Comité op de aanbevelingen voor de vier thema's opgenomen.

¹¹ EIB Audit Comité jaarverslag 2018 is te downloaden via: <https://www.eib.org/en/publications/audit-committee-annual-reports-2018>

¹² International Financial Reporting Standards

Nederland heeft tijdens de jaarvergadering het belang van het werk van het Audit Comité benadrukt en een aantal bevindingen uitgelicht. Nederland heeft daarbij aangegeven het belangrijk te vinden dat bij de aanvang van nieuwe mandaten of programma's volledige transparantie bestaat over de kapitaalvereisten ervan, zeker gezien de zorgen van het Audit Comité over kostendekkendheid van mandaten en de stijgende kostenbasis. Daarnaast heeft Nederland het belang van goede *governance* benadrukt, zeker gezien het feit dat de EIB niet onder extern toezicht staat. In dit kader verwacht Nederland dat de EIB de BBP volgend jaar volledig naleeft. Ook heeft Nederland de EIB aangemoedigd om een volledig risicoraamwerk op te stellen waar ook niet-financiële risico's als gedrags- en cyberrisico's in zijn opgenomen.

3. Klimaatactiviteiten en -ambitie van de EIB: financieringsbeleid energiesector herzien en klimaatambitie aangenomen

Zoals aangekondigd in mijn brief van 2 september 2019¹³ heeft de EIB in 2019 de *Energy Lending Policy* (ELP) herzien. Het nieuwe financieringsbeleid voor de energiesector kan gezien worden als een mijlpaal: de EIB is de eerste IFI die een dergelijk ambitieus beleid aanneemt en de eerste EU-instelling die gedetailleerd beleid op het gebied van klimaat en energie uitwerkt om bij te dragen aan het behalen van de doelen van het Akkoord van Parijs en om de EU in 2050 klimaatneutraal te maken. De herziening is in lijn met de Nederlandse inzet zoals beschreven in bovenstaande kamerbrief.

De EIB zal investeringen in fossiele energie uitfaseren waarbij projecten in fossiele energie die op dit moment al onder beoordeling zijn bij de EIB tot eind 2021 goedgekeurd kunnen worden. In aanvulling kan de EIB tijdens deze periode ook projecten goedkeuren die op de vierde *Projects of Common Interest* (PCI) lijst staan en medegefinancierd worden vanuit de EU-begroting. PCI's zijn projecten door de Europese Commissie geclassificeerd en door de Europese Raad goedgekeurd als belangrijke grensoverschrijdende infrastructuurprojecten die de energiesystemen van lidstaten met elkaar verbinden.

Daarnaast richt de EIB zich met de ELP op financiering van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie ten behoeve de energietransitie. Bijvoorbeeld door het aandeel in de financiering van projecten naar maximaal 75% te brengen voor 1) projecten gericht op hernieuwbare energie met hoge additionaliteit en 2) energieprojecten in de zogenoemde modernisatielanden¹⁴).

Naast de herziening van de ELP heeft de EIB in het najaar van 2019 een vernieuwde klimaatambitie aangenomen. De drie belangrijkste doelstellingen hieronder zijn het mobiliseren van 1 biljoen euro aan financiering voor klimaatactie en duurzaamheid van het milieu («*environmental sustainability*») tussen 2020 en 2030, het geleidelijk verhogen van het percentage financiering voor klimaatactie en duurzaamheid van het milieu naar 50% vanaf 2025 en het in lijn brengen van alle EIB-groep activiteiten met de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs vanaf eind 2020. Van maart 2020 tot juli 2020 liep er een publieke consultatie om ideeën te verzamelen over de verdere uitwerking van de ambitie in een EIB-groep

¹³ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1622

¹⁴ Polen, Tsjechië, Roemenië, Hongarije, Slowakije, Bulgarije, Kroatië, Estland, Litouwen en Letland

climate road map 2021–2025 om de ambitie te realiseren. De EIB zal de road map naar verwachting voor eind 2020 publiceren.

4. Vooruitblik: pan-Europees garantiefonds start en toereikendheid van huidige kapitaal wordt onderzocht

Pan-Europees garantiefonds

Zoals gedeeld in mijn brief van 12 juni jl.¹⁵ heeft de Eurogroep in inclusieve samenstelling op 7 en 9 april de EIB verzocht een voorstel voor een pan-Europees garantiefonds (EGF) uit te werken. Dit nieuwe fonds van 25 miljard euro kan tot 200 miljard euro aan financiering voor Europese bedrijven, met name midden- en kleinbedrijf (mkb) mobiliseren. Het fonds heeft als doel de economische gevolgen van COVID-19 in de reële economie op te vangen door het verstrekken van liquiditeit aan de bedrijven in Europa. De Nederlandse deelname bestaat uit een garantie van 1,3 miljard euro.

Het EGF is operationeel zodra een groep lidstaten die samen goed is voor 60% van het stemgewicht bij de EIB meedoet. Na goedkeuring van uw Kamer en de Eerste Kamer in juli 2020 heeft Nederland zijn deelname bevestigd. Inmiddels is de grens van 60% stemgewicht bereikt. Eind augustus heeft de eerste bijeenkomst van het EGF *contributors» committee* plaatsgevonden, waar Nederland zitting in heeft. Ik zal uw Kamer periodiek informeren over het EGF.

Toereikendheid huidige kapitaal

Vooruitblikkend naar de komende maanden bij de EIB zal met name de vraag centraal staan of het huidige kapitaal toereikend is zoals ook door de ER toe opgeroepen. Indien het antwoord hierop nee blijkt te zijn zal er besloten moeten worden over de omvang en modaliteiten van een kapitaalverhoging. Zoals hierboven vermeld zal ik uw Kamer op de hoogte houden van de verdere ontwikkelingen hieromtrent. Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra

¹⁵ Bijlage bij Kamerstuk 35 492, nr. 1